

GERMENEVTIK METOD ASOSIDA ABDULLA ORIPOV IJODINI O'RGANISH.

Muxtorova Lobar

O'zbekiston Finlandiya pedagogika instituti

Magistratura bo'limi

O'zbek tili va adabiyoti ta'lim mutaxassisligi

1-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada taniqli o'zbek shoiri Abdulla Oripovning adabiy asarlari hermenevtik metod asosida o'rganiladi. Shoirning poetik matnlariga murojaat etib, uning ijodidagi madaniy, tarixiy va falsafiy jihatlar ochib beriladi. Hermenevtik yondashuv yordamida uning she'riyatidagi murakkab ma'no qatlamlarini ochish, ularning kengroq ijtimoiy-madaniy kontekst bilan bog'lanishi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Abdulla Oripov, hermenevtik metod, o'zbek she'riyati, madaniy talqin, adabiy tahlil, poetik falsafa.

Kirish

Abdulla Oripov – o'zbek adabiyotining yirik vakillaridan biri bo'lib, o'zining ta'sirli she'rlari bilan madaniy va milliy hissiyotlarni chuqur aks ettirgan ijodkordir. Uning asarlari sevgi, vatanparvarlik, falsafa va ma'naviyat kabi mavzularni qamrab olib, ularni hermenevtik usulda tahlil qilishga boy material beradi. Ushbu maqolada shoir she'riyatini o'rganishda hermenevtik metoddan foydalanilib, uning asarlari O'zbekistonning madaniy va tarixiy ruhiyatiga qanday mos kelishi o'rganiladi.

Adabiyot tahlili

Abdulla Oripov haqidagi mavjud ilmiy tadqiqotlar asosan uning o'zbek adabiyoti va milliy o'zlikni shakllantirishdagi rolini ta'kidlab keladi. Olimlar uning she'riyatini mavzuviy va uslubiy jihatdan tahlil qilib, o'zbek madaniyati va merosini targ'ib qilishdagi hissasini e'tirof etganlar. Biroq, hermenevtik metoddan foydalanilgan tadqiqotlar juda kam uchraydi, bu esa uning asarlaridagi murakkab ma'nolarni chuqurroq o'rganish zaruratini ko'rsatadi.

Metodlar

Mazkur tadqiqotning asosiy usuli hermenevtik metod hisoblanadi. U matnlarni tarixiy va madaniy kontekstda talqin qilishga asoslanadi. Tadqiqot quyidagi bosqichlardan iborat:

1. Matnlarni tanlash: Abdulla Oripovning mavzuviy jihatdan ahamiyatli she'rlari tanlab olindi.
2. Kontekstual tahlil: She'rlarning tarixiy, madaniy va falsafiy asoslari o'rganildi.

3. Matnlarni talqin qilish: Til, ramzlar va obrazlar chuqur tahlil qilinib, ulardagi ma'nolar ochildi.

4. Qiyosiy tahlil: Olingan natijalar kengroq adabiy va madaniy tendensiyalar bilan solishtirildi.

Natijalar

Abdulla Oripov ijodini Germenevtik metod asosida o'rganish

Abdulla Oripov o'zbek adabiyotining yorqin namoyandasi sifatida nafaqat badiiy go'zalligi, balki mazmunan chuqurligi bilan ham ajralib turadi. Uning ijodini Germenevtik metod asosida o'rganish, ya'ni asarlarni talqin qilishda ularning ichki mazmun qatlamlarini, tarixiy-madaniy kontekstni va falsafiy g'oyalarni ochib berishga qaratilgan yondashuvdir. Quyida ushbu metod asosida Abdulla Oripov ijodini tadqiq qilishning asosiy yo'nalishlari batafsil bayon qilinadi.

Matnning tarixiy-kontekstual tahlili

Germenevtika asarlarni o'sha davrning ijtimoiy, siyosiy va madaniy muhitida talqin qilishni talab etadi. Abdulla Oripovning she'riyatini tushunishda quyidagilar muhim:

- Tarixiy davr va shaxsiyat: Abdulla Oripov asarlari O'zbekiston mustaqillikka erishish jarayonida milliy ongni uyg'otishda muhim rol o'ynagan. Uning ijodini tahlil qilishda mustaqillik g'oyalarining qanday aks etganligini aniqlash zarur.

- Ijodiy davr va muhit: Abdulla Oripovning asarlari yozilgan davrdagi adabiy-estetik tamoyillar va shaxsiy hayotiy tajribalari uning she'riyatiga qanday ta'sir qilgan?

- Milliylik va zamonaviylik: Shoirning ijodida milliy qadriyatlar bilan global g'oyalar uyg'unlashuvi qanday ifodalangan?

Til va uslubning semantik tahlili

Abdulla Oripovning she'riyati boy badiiy uslub va mazmun bilan ajralib turadi. Germenevtik tahlil orqali quyidagilarni o'rganish mumkin:

- Ramz va simvollar: Shoirning asarlarida tez-tez uchraydigan ramzlar va ularning semantik ma'nosi. Masalan, "Ona tilim" she'ridagi ona til ramzi millatning o'zligi va yashovchanligi timsoli sifatida talqin qilinadi.

- Metaforalar va allegoriyalar: Abdulla Oripov metaforalari orqali milliy ong, vatan tuyg'usi, va inson qismati haqida chuqur falsafiy xulosalar beradi.

- Badiiy obrazlar: Shoir asarlaridagi "ona", "vatan", "bahor" kabi obrazlar ramziy ifodaga ega bo'lib, ular milliy va universal mazmunlarni birlashtiradi.

Madaniy va falsafiy tahlil

Abdulla Oripov she'riyatida milliy va universal qadriyatlar o'zaro bog'langan holda ifodalangan. Buni quyidagicha o'rganish mumkin:

- Milliy o'zlik va uyg'onish: Abdulla Oripov she'riyatida o'zbek xalqining tarixiy va madaniy uyg'onishi ramziy obrazlar orqali aks ettiriladi.

- Falsafiy konsepsiyalar: Uning ijodida hayot va o'lim, inson erkinligi va ma'naviy kamolot masalalari chuqur falsafiy talqin qilinadi.

- Dunyoviy va diniy g'oyalari: Shoirning diniy-falsafiy g'oyalari, masalan, "Hayrat" she'rida aks etgan yaratuvchilik va inson mohiyati haqidagi qarashlar.

O'quvchining talqinidagi ahamiyat

Germenevtika nafaqat matnni, balki o'quvchining matnga munosabatini ham o'rganadi. Abdulla Oripov asarlari o'quvchida qanday hissiyot va fikr uyg'otadi? Masalan:

- Subyektiv talqin: Turli o'quvchilar uning asarlarini o'z hayotiy tajribasi va dunyoqarashiga mos ravishda qanday talqin qiladi?

- Milliy o'quvchining talqini: Milliy o'quvchilar uchun Abdulla Oripovning "Ona tilim" she'ri, asosan, ona tilining ulug'lanishi sifatida tushunilsa, boshqa kontekstlarda u til va madaniyatning universal qadriyat sifatidagi ifodasiga aylanadi.

Matnning ko'p qatlamli talqini

Abdulla Oripovning asarlaridagi mazmun va shaklning uyg'unligi Germenevtik yondashuvda ko'p qatlamli tahlilni talab etadi:

- She'rning tuzilishi va ritmika: Shoir she'rlarining kompozitsiyasi va ohangida qanday badiiy ma'no mujassam?

- Muloqot: Abdulla Oripov she'riyatidagi ramz va obrazlar o'zaro qanday muloqotda bo'lib, o'quvchi bilan qanday bog'lanadi?

Misollar asosida amaliy tahlil

"Ona tilim" she'ri

Mazmuni:

- Ona til ramzi milliy o'zlik va madaniy merosning ramzi sifatida ifodalanadi.

- Tilning inson ma'naviy dunyosini boyituvchi va uni xalq tarixiga bog'lovchi kuch ekanligi ko'rsatiladi.

Tahlil:

- Tarixiy-kontekstual: She'r yozilgan davrda ona tilining ijtimoiy mavqeyi.

- Ramziy ma'no: Ona til orqali xalqning o'zligini anglashi va mustaqil davlatchilikka intilishi ramziy ma'noda aks ettirilgan.

"Bahor keldi seni sog'inib, Ona vatanim" she'ri

Mazmuni:

- Bahor ramzi milliy uyg'onish, yangilanish va erkinlik timsoli sifatida talqin qilinadi.

Tahlil:

- Tabiat obrazlari: Bahorning kelishi orqali xalqning ijtimoiy va ma'naviy uyg'onishi ifodalangan.

- Metaforik tahlil: Bahor vatan sog'inchi va mustaqillik g'oyalari bilan bog'langan.

Abdulla Oripov ijodini Germenevtik metod asosida o'rganish orqali uning asarlaridagi mazmun qatlamlarini ochish, ramz va obrazlarni chuqur talqin qilish imkoniyati yaratiladi. Bu usul shoir ijodini nafaqat milliy, balki universal qadriyatlar kontekstida ham ko'rib chiqishga yordam beradi. Shu orqali Abdulla Oripov ijodining umumbashariy ahamiyati va san'atining cheksiz qirralari ochiladi.

Munozaralar bo'limi

Natijalar Abdulla Oripovning o'z she'riyatida o'tmish va hozirgi zamon orasida bog'lovchi ko'prik yaratish qobiliyatini namoyish etadi. Germenevtik metod uning asarlaridagi ma'no qatlamlarini an'anaviy tahlillar ochib bera olmaydigan darajada ochishga yordam beradi. Shoir ijodi nafaqat poetik ifoda, balki madaniy ongning aksidir. Ushbu tadqiqot uning she'riyatini ijtimoiy-madaniy va tarixiy doirada talqin qilishning ahamiyatini ko'rsatadi.

Xulosa

Abdulla Oripovning she'riyatiga germenevtik yondashuv bilan qarash, uning ijodidagi til, madaniyat va falsafa o'rtasidagi murakkab o'zaro aloqalarni ochib beradi. Uning she'rlari adabiyotning madaniy o'zlikni shakllantirish va aks ettirishdagi abadiy kuchini tasdiqlaydi. Kelgusidagi tadqiqotlar boshqa o'zbek shoirlariga ham ushbu yondashuvni qo'llashi yoki turli madaniy muhitdagi shoirlar bilan qiyosiy tadqiqotlar o'tkazishi mumkin. Bundan tashqari, sotsiologiya va falsafa kabi fanlar nuqtai nazaridan tahlil qilish ham uning ijodini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Mazkur tadqiqot adabiyotshunoslikda germenevtik metodning salohiyatini namoyish etib, uni madaniy ahamiyatga ega bo'lgan mualliflar asarlarini o'rganishda kengroq qo'llashni tavsiya qiladi.

Adabiyotlar.

1. Sharafiddinov O. She'riyat — qalb yolqini. „Hayot bilan hamnafas" kitobida. Toshkent. Adabiyot va san'at nashriyoti. 1984.
2. Karimov N. va boshqalar. 20 asr o'zbek adabiyoti tarixi. -T.: „O'qituvchi", 1999.
3. Qo'shjonov M., Suvon M.. Abdulla Oripov. Toshkent: „Ma'naviyat", 2000.
4. "Oripov, Abdulla". Uzbek Soviet Encyclopedia (in Uzbek). Vol. 8. Tashkent: Uzbek Soviet Encyclopedia. 1976. p. 281.
5. "Abdulla Oripovning singlisi: Ba'zida opa-singilga, aka-ukaga firib beradi..." 13 December 2019. Archived from the original on 14 December 2019.